

израждане, безъ да успѣха притеснителитѣ да си служатъ съ него вѣчно. Социалниятъ инстинктъ за самоупазяване у масата излѣзе по-силенъ отъ сплѣтнитѣ на една властъ, научена на лъжа и насилия. На този социаленъ инстинктъ дойде въ помощъ богомилството. Безъ да успѣ царскиятъ дворъ да създаде нѣкаква народна литература, за каквато искатъ да приказватъ плиткоумни историци, богомилитѣ туриха начало за създаването на народенъ разказъ, който не можа да стигне до своето съвършено развитие.

Но за настоящата страница, както и за оние, които ще срѣщнатъ читателитѣ по-нататъкъ, е необходимо да се каже нѣщо върху социалната утопия на богомилитѣ. За богомилитѣ, като религиозно течение, е писано толкова много у насъ, щото рѣдко ще се срѣщне съчинение, въ което да не е казана по една лъжа за една истина.

Срѣднитѣ вѣкове бѣха щедри съ нови теории, съ нови опозиционни течения въ науката и въ обществената практика. Но тѣзи нови течения се явяваха малко-много вариация на старитѣ религиозни доктрини, и особно на първобитното християнство. Безизходното положение, въ което се намираха повечето народи, гитикна въ крайността на умствени комбинации, които свършваха съ мистицизмъ или съ резигнация. До сжщиятъ край доведе и богомилството, въпрѣки всичкитѣ благоприятни условия, които намѣри за да бжде посрѣщнато добръ въ България и въ югозападна Европа. Като наблюдаваха несвършенствата на съвръмения економически режимъ и разпространението на злинитѣ, богомилитѣ у насъ и въ другитѣ страни — Италия, южна Франция и пр. — вадѣха заключение, че съ повръщане къмъ началата, установявани отъ първото християнство, отъ първитѣ апостоли, ще се подбие злото и ще се отиде срѣщу прогреса. Отдалечаването на човѣка отъ природата и отъ елементарнитѣ прави-